

*Д.В. Васильєва кандидат педагогічних наук, Інститут педагогіки НАПН України, м.Київ
vasilyevadarina@gmail.com*

*Н.І. Василюк аспірантка, Інститут педагогіки НАПН України, м.Київ
natalimarynina@gmail.com*

ВИСВІТЛЕННЯ У ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАННЯХ СТАНУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

У Концепції нової української школи визначено, що потужну державу і конкурентну економіку забезпечить згуртована спільнота творчих людей, відповідальних громадян, активних і підприємливих. Саме таких повинна готувати середня школа України. Дитині недостатньо дати лише знання. Ще важливіше навчити користуватися ними. Знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними орієнтирами учня, формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці. Однією з найважливіших компетентностей сучасної людини є ініціативність і підприємливість, а саме: уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави. Вміння раціонально вести себе як споживач, ефективно використовувати індивідуальні заощадження, приймати доцільні рішення у сфері зайнятості, фінансів тощо. Певним чином ця компетентність пов'язана з фінансовою грамотністю підростаючого покоління.

Фінансову грамотність (компетентність) науковці тлумачать як певне вміння застосовувати фінансові знання та використовувати здобуті фінансові навички, щоб отримувати максимальну користь від управління власними фінансами та застосування фінансових послуг. Сучасне молоде покоління необхідно підготувати до дорослого життя, вони мають оволодіти вміннями планувати власний бюджет, розпоряджатися власними коштами, шукати найкращі можливості для інвестицій, усвідомити необхідність сплати податків, необхідність оптимізації комунальних платежів та оволодіти знаннями про різні можливості примноження капіталу та банківські операції. Виникає запитання – як і коли це робити?

Значний потенціал для формування в учнів фінансової грамотності має шкільний курс математики, про що свідчать теоретичні дослідження науковців і практичні розробки вчителів. Розглянемо, як питання формування фінансової грамотності висвітлюються у сучасній педагогічній пресі для вчителів, а саме у журналі «Математика в рідній школі» та газеті «Математика».

Аналіз статей у науково-методичному журналі «Математика в рідній школі» (до 2014 року журнал називався «Математика в сучасній школі») показав, що в явному вигляді у період з 2011 по 2016 роки публікації, присвячені фінансовій грамотності учнів, не представлені. У той же час задачі фінансового змісту та особливості їх використання у процесі навчання математики зустрічаються у статтях авторів, які розробляли інтегровані уроки з математики та економіки, висвітлювали роль практичних і прикладних задач у навчанні математики або наводили приклади задач податкового, економічного змісту, які можна використовувати вчителям на уроках математики для формування компетентності учнів тощо.

Заслуговує на увагу низка статей про податки, в яких до конкретних тем математики дібрані задачі податкового змісту для учнів 6-11 класів [3; 8]. Автори наголошують на тому, що актуальним є впровадження у навчальний процес задач податкового змісту, які вчителі зможуть використовувати на уроках математики. «Працюючи з податковими даними, учні зможуть усвідомити необхідність сплати податків, системи їх нарахування та подальше використання податкових надходжень держави».

У статтях «Розв'язування економічних задач на уроках математики — теоретична база вивчення економічних дисциплін» [6], «Задачі економічного змісту» [2] показано, що введення у шкільний курс математики задач економічного змісту сприятиме розвитку економічного мислення, фінансової грамотності, пізнавальної активності учнів тощо. Складовою економічних задач є задачі, які стосуються фінансів, торгівлі грошових розрахунків, кредитування. Більшість задач, які використовують автори у статті мають фінансовий зміст.

Що потрібно розуміти під математичною задачею з фінансовим змістом, задачею економічного змісту та задачею про цінні папери розкриває Галина Корінь у статті «Економіко-фінансові задачі на сторінках і за сторінками підручників з математики» [5]. Автор показує, що задачі фінансово-економічного характеру на уроках математики підвищують пізнавальну діяльність учнів та мотивацію. У статті подаються умови задач, які учні 5-9 класів Вінницької та Чернігівської областей вибрали, як найцікавіші, з 50 задач економічно-фінансового змісту.

Необхідність формування економічних знань на уроках математики обґрунтовує Валентина Олійник у статті «Формування економічного мислення на уроках математики у вихованців школи-

інтернат» [7]. Автор розглядає економічне виховання як складову компетентнісного підходу до навчання математики. У статті розглядаються різні прийоми та технології навчання на прикладі розв'язування задач фінансового змісту.

З фінансами конкретної людини тісно пов'язана актуарна діяльність. Значення актуарної (страхової) математики, актуарних розрахунків та актуарної калькуляції розглядається у статті «Актуарна математика» [9]. Основні завдання актуарних підрахунків передбачає математичні обчислення та обґрунтування, а саме обчислення математичної ймовірності настання страхового випадку, математичне обґрунтування необхідних витрат на ведення справи страховиком та інші. У статті наводяться задачі фінансового змісту.

У контексті формування фінансової грамотності учнів заслуговує на увагу низка статей про відсотки: «Один день із відсотками» [10], «Відсоткові розрахунки» [1; 11], «Розв'язування практичних задач на відсотки» [4].

Таким чином, можна стверджувати, що проблема формування фінансової грамотності учнів у процесі навчання математики основної школи є актуальною і недостатньо дослідженою у теорії й практиці.

Література

1. Вдовенко І. Відсоткові розрахунки / І. Вдовенко // Математика : всеукраїнська газета для вчителів. — 2015. — № 16. — С. 6-8.
2. Верета О. Задачі економічного змісту / О. Верета // Математика : всеукраїнська газета для вчителів. — 2015. — № 20. — С. 27-30.
3. Задорожня Т. Задачі про податки : (6-8 класи) / Т. Задорожня, С. Харенко, С. Кучменко, О. Чернобай, О. Башук, Г. Мамонова, В. Салієнко // Математика в рідній школі. — 2016. — № 10. — С. 16-21.
4. Ільчук Л. Розв'язування практичних задач на відсотки / Л. Ільчук // Математика : всеукраїнська газета для вчителів. — 2015. — № 2. — С. 14-16.
5. Корінь Г. Економіко-фінансові задачі на сторінках і за сторінками підручників з математики / Г. Корінь // Математика в сучасній школі. — 2013. — № 4. — С. 28-35.
6. Мельник Г. Розв'язування економічних задач на уроках математики — теоретична база вивчення економічних дисциплін / Г. Мельник, Н. Баюк // Математика в рідній школі. — 2016. — №10. — С. 37-42.
7. Олійник В. Формування економічного мислення на уроках математики у вихованців школи-інтернат / В. Олійник // Математика в школі : наук.-метод. журн. — 2011. — № 9. — С. 29-31.
8. Руденко І. Задачі про податки / І. Руденко, Т. Задорожня // Математика в рідній школі. — 2016. — № 9. — 18 с.
9. Сівачова Н. Актуарна математика / Н. Сівачова // Математика : всеукраїнська газета для вчителів. — 2014. — № 15. — С. 37-39.
10. Сімонькіна Г. Один день із відсотками : урок алгебри, 9-й клас / Г. Сімонькіна // Математика : всеукраїнська газета для вчителів. — 2015. — № 21. — С. 4-7.
11. Суховерха Л. Відсоткові розрахунки : інтегрований урок алгебри та хімії, 9 клас / Л. Суховерха // Математика : всеукраїнська газета для вчителів. — 2016. — № 24. — С. 11-16.

Анотація. Васильєва Д. В., Василюк Н.І. Висвітлення у періодичних виданнях стану формування фінансової грамотності учнів на уроках математики. У статті висвітлено стан формування фінансової грамотності учнів на уроках математики за результатами аналізу статей періодичних видань для вчителів математики. Встановлено, що задачі фінансового змісту є актуальними для реалізації компетентнісного підходу до навчання математики і розглядаються у статтях, присвячених податкам, економічному вихованню, актуарним і відсотковим розрахункам тощо.

Ключові слова: фінансова грамотність, компетентнісний підхід, навчання математики.

Аннотация. Васильева Д. В., Василюк Н.И. Освещение в периодических изданиях состояния формирования финансовой грамотности учащихся на уроках математики. В статье отражено состояние формирования финансовой грамотности учащихся на уроках математики по результатам анализа статей периодических изданий для учителей математики. Установлено, что задачи финансового содержания актуальны для реализации компетентностного подхода к обучению математике и рассматриваются в статьях, посвященных налогам, экономическому воспитанию, актуарным и процентным расчетам и тому подобное..

Ключевые слова: финансовая грамотность, компетентностный подход, обучение математике.

Summary. Vasylieva D. V., Vasyliuk N.I. Coverage in periodicals condition of formation of financial literacy of pupils at the lessons of mathematics. Formation of the pupils' financial literacy at the lessons of mathematics are highlighted in the article. Articles of periodicals for mathematics teachers are analyzed. Found that the problem of financial content is relevant to the implementation of competence approach to the teaching of mathematics. Examples of articles about objectives tax, actuarial mathematics and percentage calculations are showed.

Key words: financial literacy, competency approach, teaching of mathematics.